

Kompetensförsörjning och lokala jobbspår

- Lokal överenskommelse DUA

Bilaga 4

2020-11-27

Innehåll

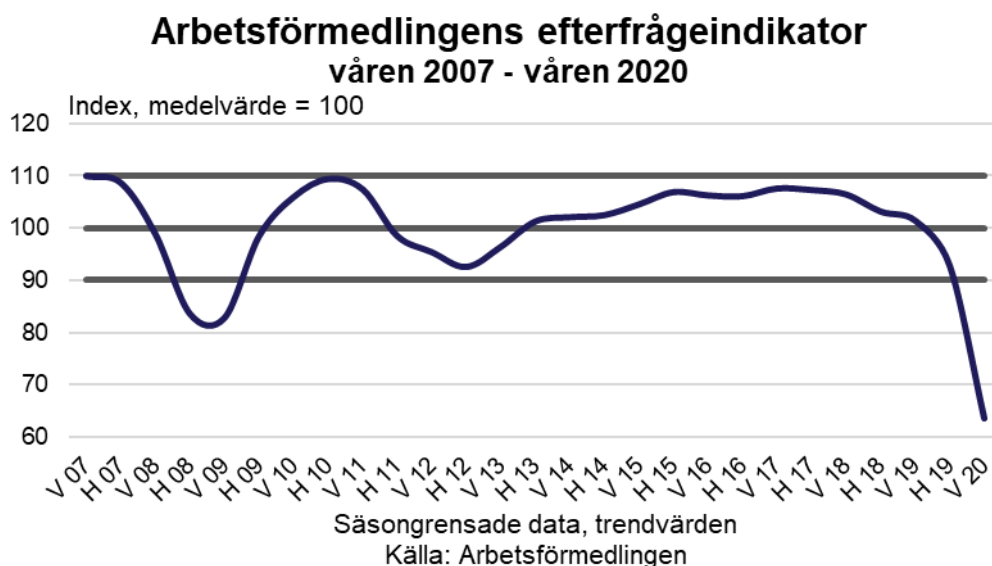
1	Kartläggning och analys över kompetensförsörjning.....	3
1.1	Offentlig verksamhet.....	5
2	Jobbspår.....	6
2.1	Jobbspåren fördelade efter bransch.....	7
2.2	Effekter Covid-19.....	7
2.2.1	Industri.....	8
2.2.2	Jord- och skogsbruk.....	8
2.2.3	Byggverksamhet.....	8
2.2.4	Privata tjänster.....	9
2.2.5	Offentliga tjänster.....	9

1 Kartläggning och analys över kompetensförsörjning

Det är ett allvarligt läge på den svenska arbetsmarknaden. Effekterna av pandemin är tydliga och arbetsmarknaden genomgår just nu den största krisen i modern tid. Arbetslösheten stiger snabbt och på bred front. En högre arbetslöshet blir en stor utmaning under prognosperioden 2020–2021, där en återhämtning på arbetsmarknaden förväntas ta tid. Samtidigt påskyndas strukturomvandlingen på arbetsmarknaden till följd av krisen, vilket ställer andra och högre krav på arbetskraftens kompetenser.

Arbetsförmedlingen ser fyra utmaningar på arbetsmarknaden under prognosperioden:

1. Svårare situation för personer som är nya på arbetsmarknaden
2. Strukturomvandlingen ökar obalanserna på arbetsmarknaden
3. Långtidsarbetslösheten ökar till rekordhög nivåer
4. Förändrade förutsättningar att genomföra arbetsmarknadspolitiken

Arbetsförmedlingens enkätundersökning visar på dystra förväntningar framöver. Indexet som är normaliserat kring värdet 100 uppvisar en historisk bottennotering med ett värde på 64 i vårens undersökning. Det är den lägsta mätpunkten någonsin i Arbetsförmedlingens undersökningar. För Kronobergs län är motsvarande siffra 68. Privata tjänster har störst andel arbetsgivare som tror på en negativ utveckling, följt av industrin och byggbranschen.

Innan krisen upplevde många arbetsgivare brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser. Sedan hösten 2019 har dock bristen på arbetskraft inom näringslivet dämpats från höga nivåer i takt med att konjunkturen successivt svalnat av. I vårens enkätundersökning gjord av Arbetsförmedlingen har den upplevda bristen i samband med rekrytering under det senaste halvåret dämpats ytterligare, men nivån är fortfarande över det historiska genomsnittet. Andelen privata arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft uppgick i vårens undersökning till 31,7 procent i Kronobergs län.

Behovet att ta tillvara på hela arbetskraften är därför viktigt för att kunna möta framtida efterfrågan på arbetskraft. Det är centralt att få in utrikes födda på arbetsmarknaden, där potential till den framtida arbetskraftsförsörjningen finns. Framför allt bland utrikes födda kvinnor, som är den grupp med lägst sysselsättningsgrad. I en kunskapsintensiv arbetsmarknad ställs det allt oftare krav på lägst gymnasieutbildning. Detta förstärker utmaningarna för matchningsarbetet ytterligare, då den aktuella trenden är att antalet inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning ökar. Utbildning blir alltså allt viktigare på arbetsmarknaden och kan mildra obalanserna. Tillsammans med andra individanpassade arbetsmarknadsinsatser och en effektiv samverkan mellan samhällets arbetsmarknadsaktörer skapar det goda incitament för att motverka långa tider i arbetslöshet. På längre sikt bedöms bristen på arbetskraft kvarstå eftersom den framtida tillgången på utbildad arbetskraft kommer att vara begränsad inom många yrken. De utbildningsinsatser som nu initieras till följd av krisen kan dock underlätta kompetensförsörjningen på sikt.

Sedan krisens inledning i början av mars har efterfrågan på arbetskraft hastigt stannat av för de flesta yrkesområdena. Samtidigt är efterfrågan fortsatt stor inom vård och omsorg och utbildning. Flest nyanmälda platser i maj återfanns inom yrkena grundutbildade sjuksköterskor, grundskollärare samt undersköterskor inom hemtjänst och äldreboenden.

Den enda näringsgrenen där efterfrågan på arbetskraft ökat jämfört med förra året är jord- och skogsbruk. Det handlar dock om ett fåtal platser. I vanliga fall rekryteras utländsk arbetskraft till många av dessa jobb. Till följd av pandemin och reserestriktioner har nu den utländska arbetskraften haft svårt att ta sig till Sverige vilket gör tillgången på arbetskraft osäker.

Att arbetsmarknaden drabbats allvarligt av krisen blir tydligt av att närmare 600 000 eller drygt 13 procent av alla anställda varslats om uppsägning eller beviljats stöd för korttidsarbete sedan början av mars¹. Av de anställda inom hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster har 31 procent varslats eller omfattas av korttidsarbete. Motsvarande andel för handeln är 21 procent. Det är också branscher där det är vanligt förekommande med tillfälliga anställningar, vilket varken återspeglas bland anställda som beviljats stöd för korttidsarbete eller i varselstatistiken. Detta innebär att fler anställda har drabbats av det svåra läget på arbetsmarknaden än vad som redovisas i tabellen nedan. Det har blivit tydligt genom att arbetslösheten ökat i hög takt. Även industrin har drabbats hårt av krisen där 31 procent av alla anställda har varslats eller omfattas av korttidsarbete. Utsikterna framöver är mycket osäkra. Efterfrågan på arbetskraft inom respektive näringsgren beror i hög grad på krisens längd och förlopp samt när restriktioner och rekommendationer för att minska smittspridningen kan lättas både i Sverige och andra länder. Eftersom effekterna av pandemin slagit hårt mot stora delar av arbetsmarknaden är Arbetsförmedlingens bedömning att återhämtningen kommer att ta tid. Antalet sysselsatta bedöms minska under både 2020 och 2021.

---

¹ 2020-11-25 var 16 % av sysselsatta i Kronobergs läns näringsliv berörda av KTA jämfört med riksgenomsnittet 17,9 %.

Anställda per bransch	2019	Andel varslade	Andel som beviljats korttidsarbete
Jordbruk, skogsbruk och fiske	29 000	0,10%	2,10%
Industri	539 000	2,00%	29,00%
Byggverksamhet	278 000	1,20%	4,50%
Handel	501 000	1,60%	19,40%
Transport	213 000	4,40%	14,30%
Hotell- & restaurang, personliga och kult. tjänster	328 000	7,40%	25,30%
Informations- och kommunikationsverksamhet	216 000	1,90%	12,50%
Finansiell verksamhet och företagstjänster	703 000	2,70%	11,80%
Utbildning, vård och omsorg; sociala tjänster	1 640 000	0,10%	1,30%
Summa	4 453 000	1,80%	11,60%
Källa: SCB (AKU), Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket			

Enligt undersökningar utförda under våren 2019 uppgav 35 procent av privata arbetsgivare i Kronobergs län att de har upplevt rekryteringsproblem och sju av tio upplever brist vid rekrytering. Även om nivån var högre än länets historiska genomsnitt, syntes en minskning i svårigheterna att rekrytera.

De senaste årens utveckling tyder på ett stort behov av rekrytering inom länets offentliga verksamheter, framförallt inom vård och omsorg och utbildning.

De höga bristnivåerna påverkar verksamheterna på olika sätt. I de allra flesta fallen tar det längre tid att rekrytera, men var tredje arbetsgivare uppger också att man inte lyckas rekrytera alls. Den mest påtagliga konsekvensen av de höga bristnivåerna är att befintlig personal får arbeta mer. En annan konsekvens är att arbetsgivare får skjuta upp planerad expansion. Var fjärde privat arbetsgivare har löst situationen genom att internutbilda personal.

1.1 Offentlig verksamhet

Även inom offentliga verksamheter påverkar bristnivåerna rekryteringsprocessen, då nästan hälften av arbetsgivarna upplevt längre vakanstider. Detta bidrog till att kraven på utbildning och erfarenhet sänktes. Nästan hälften av arbetsgivarna uppger att konsekvenserna av bristnivåerna är att befintlig personal fick arbeta mer. Var fjärde arbetsgivare uppger också att kvaliteten minskade och var femte uppger att servicen/produktionen sjönk. Bristen inom offentlig sektor är på det viset allvarlig då den påverkar servicen hos viktiga funktioner i samhället.

2 Jobbspår

Arbetet med lokala jobbspår skiljer sig delvis mellan överenskommelsens parter. Nedan redgörs för de lokala jobbspåren som pågår samt är planerade eller pausade med anledning av Covid-19.

Alvesta: 1 jobbspår

Lessebo: 1 jobbspår

Ljungby: 1 jobbspår

Markaryd: 2 förberedande spår

Tingsryd: 8 jobbspår

Uppvidinge: 2 jobbspår

Växjö: 1 jobbspår

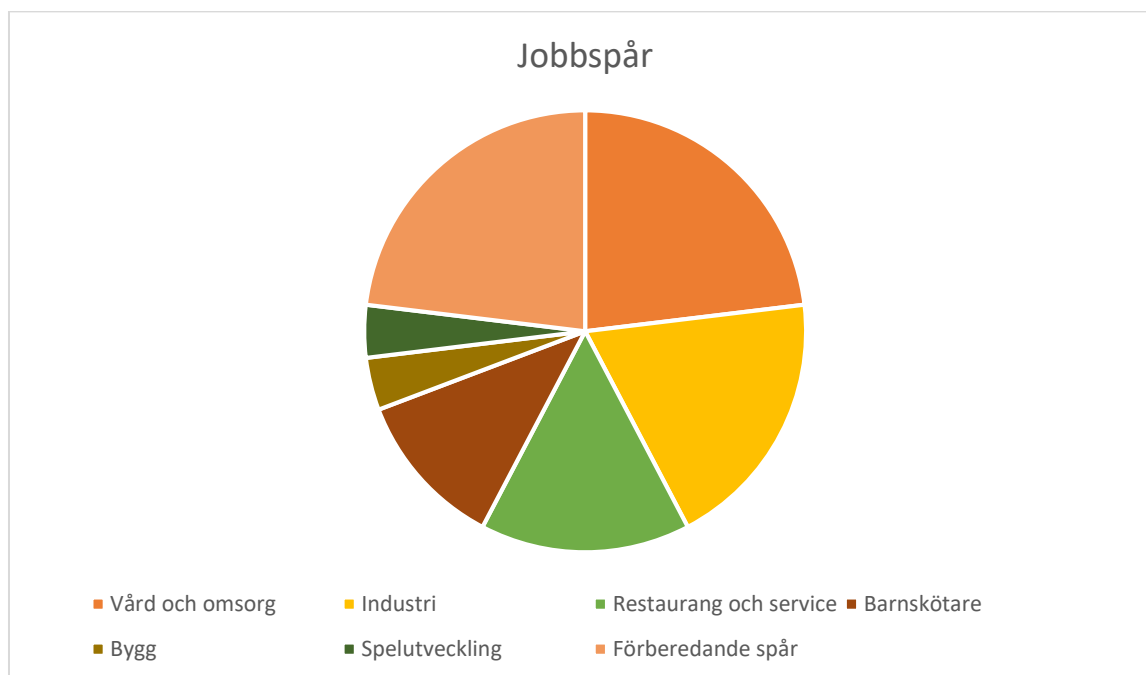
Älmhult: 6 jobbspår

Flera kommuner har uppgett att Covid-19 har resulterat i att vissa spår har fått ställas in, pausats eller planerats om. Ljungby kommun planerar ett jobbspår inom vård samt har ett förberedande spår för språksvaga inriktat mot service. Lessebo kommun planerar inför uppstart av ett kock-spår i december där det eventuellt i samband med uppstart av spåret kommer starta ett servicespår mot restaurang. Arbetsgivare kopplade till spåren är både privata och offentliga.

Älmhult samverkar med annan kommun kring två av sina sex jobbspår. De fem östra kommunerna har också arbetat gemensamt under hösten med kortare jobbspår med statsbidrag från DUA. I länet ser vi också möjlighet att driva nya jobbspår med hjälp av "Arbetsgivarcenter omställning" som bland annat intitierat flera korta spår mot transport och lager samt är aktiva i uppstarten av kock-spåret i Lessebo.

Arbetet med jobbspåren framöver kommer påverkas mycket av utvecklingen av Covid-19. Vissa delar av jobbspåren kommer behöva genomföras på distans med hjälp av digitala verktyg. Vi ser dock en svårighet för delar av överenskommelsens målgrupp att på heltid få distansundervisning och därför behöver kreativa lösningar arbets fram gemensamt.

2.1 Jobbspåren fördelade efter bransch

I översikten framgår att industri fortsätter vara den bransch dit flest jobbspår är riktade. Samtidigt ser vi flera företag inom restaurangbranschen som nu under pandemin ser att det finns möjlighet att satsa på utbildningar och praktik för arbetssökande. Flera arbetsgivare är intresserade att se över möjligheter till kortare spår och erbjuder praktikplats under utbildningen. Denna utveckling ser vi främst i Växjö och Lessebo.

Rekryteringsbehov inom vård och omsorg har också präglat utformandet av jobbspåren i länet. Inom denna kategori finns spår för undersköterska-, vårdbiträde- och kanske ett servicebiträdespår.

2.2 Effekter Covid-19

De senaste kartläggningarna av kompetensförsörjningsbehoven och arbetsmarknadsutsikterna för Kronobergs län gjordes under 2019, således före rådande pandemi. I 2019 års intervjuundersökning var flertalet arbetsgivare positiva till den framtida efterfrågeutvecklingen, även sett utifrån bransch, där många arbetsgivare förutsåg ett ökat personalbehov. Prognoserna som presenteras för 2020 och framåt gäller hela landet och behöver därför inte vara representativa för Kronobergs län.

2.2.1 Industri

Då en av fem sysselsatta i länet arbetar inom industri, utgör branschen en viktig del av den totala sysselsättningen. Uppgången inom industriproduktionen tog fart igen under 2016 och 2017. Även om tillväxttakten minskat, var bedömningen 2019 att sysselsättningen skulle komma att öka något under såväl 2019 som 2020.

Efter en stark inledning på året 2020 visar nu flertalet indikatorer på ett dystert stämningsläge för industrin. Både hemma- och exportmarknaden har påverkats av leveransproblem och produktionsstörningar men framför allt har exportmarknaden drabbats hårt. Även om det främst är privata tjänster som direkt har påverkats av de inhemska restriktioner som har införts till följd av pandemins utbrott är industrin till stora delar helt beroende av exporten. Svensk industri påverkas i hög grad av de restriktioner som införts i många andra länder och med den globala inbromsning som skett faller nu exportorderingången kraftigt för en majoritet av industriföretagen.

I Konjunkturinstitutets konfidensindikator i april 2020, rapporterar dock en fjärdedel av industriföretagen om brist på personal framför allt gäller det tekniska tjänstemän.

2.2.2 Jord- och skogsbruk

Arbetsgivarna inom branschen har allt svårare att hitta rätt kompetenser. Till följd av pandemin och införda reserestriktioner har branschen nu svårt att få tag på utländska säsongarbetare vilket bidrar till en osäker tillgång på arbetskraft.

De torra somrarna de senaste åren har slagit hårt mot jordbruket och kommer att få efterverkningar under 2020 och 2021. Även skogsbruket har drabbats av de torra somrarna där utsatta områden drabbats hårt av skadeangrepp, ett problem som bedöms öka framöver. Det tillsammans med sämre exportmöjligheter pressar ned priserna och stämningsläget blir mer dämpat inom näringen. Sammantaget bedömer Arbetsförmedlingen att antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruket fortsätter att minska fram till och med 2021.

2.2.3 Byggverksamhet

Byggbranschen har också gått starkt de senaste åren och det höll i sig även 2019. Det fortsätter att byggas i länet vilket främjar efterfrågan. Den goda konjunkturen tillsammans med ökande befolkning i länet har skapat goda incitament för positiv framtidstro under prognosperioden. Samtidigt råder det höga bristnivåer inom branschen. Detta hämmar sysselsättningsutvecklingen.

Drygt en tredjedel av byggarbetsgivarna (hela landet) i Arbetsförmedlingens undersökning våren 2020 har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret, jämfört med 44 procent ett år tidigare. Bristen har minskat gradvis och avspeglar situationen före pandemins utbrott. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen inom byggverksamheten kommer att minska något under prognosåren.

2.2.4 Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn har allt sedan 2010 betraktats som sysselsättningsmotorn i länet, eftersom det är inom branschen som flest jobb har skapats. En förklaring är att företag inom andra näringsgrenar i högre utsträckning köper in tjänster som de tidigare hade egna anställda för. En del av tillväxten skulle alltså kunna härledas till industrin, bygg- eller jord- och skogsbrukssektorn. En annan delförklaring är att sektorn gynnats av en allt mer konsumtionsdriven ekonomi med en god inhemsk efterfrågeutveckling.

Stora delar av den privata tjänstesektorn har drabbats hårt av pandemin och de restriktioner och rekommendationer som vidtagits för att bromsa virusspridningen. Efterfrågeförväntningarna har dämpats inom samtliga delbranscher jämfört med hösten 2019, framför allt är utsikterna pessimistiska inom hotell- och restaurangverksamhet samt inom personliga och kulturella tjänster.

Även om anställningsplanerna sammantaget för handeln är de lägsta någonsin uppges bristen på personal inom dagligvaruhandeln vara mycket hög enligt samma mätning.

Inom hotell- och restaurangverksamhet på nationell nivå bedömer Arbetsförmedlingen att det kommer råda hård konkurrens inom yrken utan utbildningskrav (t.ex. hotellreceptionister) medan efterfrågan kommer vara större på kockar och hovmästare. En översättning av SCB:s riskprognos för 2035 till länets förhållanden visar att det kommer uppstå en brist i länet på personer med restaurang- och livsmedelutbildning, gymnasial nivå. Detta då efterfrågan bedöms öka med nästan 400 personer medan utbudet bedöms ligga kvar på samma nivå som 2016.

Sysselsättningsutvecklingen framöver är beroende av när restriktioner och rekommendationer för att minska smittspridningen kan lättas och hur snabb återhämtningen blir. Enligt Arbetsförmedlingens bedömning minskar antalet sysselsatta sammantaget inom privata tjänster under prognosperioden. Det finns dock delar av tjänstenäringen som upprätthåller sysselsättningen i högre grad än andra, exempelvis inom IT-sektorn.

2.2.5 Offentliga tjänster

Under 2019 bromsade utvecklingen av skatteunderlaget in till följd av avmattningen i konjunkturen. Läget inom den offentliga tjänstesektorn har sedan tidigare varit ansträngt på grund av brist på personal och ökande behov inom vård, skola och omsorg till följd av befolkningsökningen och den demografiska sammansättningen, med fler äldre och yngre i befolkningen.

Pandemin har påverkat delar av de offentliga verksamheterna påtagligt och lett till ett tydligt ökat behov av personal, dels på grund av en ökad belastning på vården, dels av ett ökat behov av att täcka upp frånvaro till följd av att befintlig personal stannar hemma vid sjukdomssymptom. Dessutom finns det ett stort rekryteringsbehov inför sommaren för att ersätta anställda under semestern.

I Arbetsförmedlingens undersökning våren 2020 uppger arbetsgivarna inom offentlig verksamhet att de avser att utöka personalstyrkan både på ett och på två års sikt. Tydligast ökning av anställningsplanerna framkommer bland arbetsgivarna inom vård och omsorgen, men även inom hälso- och sjukvården uppger arbetsgivarna personalökningar. Samtidigt uppger arbetsgivarna att de planerar att minska andelen inhyrd personal inom verksamheterna.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta kommer att öka inom offentlig sektor under 2020. Beroende på hur pandemin utvecklar sig kan det också finnas ett ökat behov av personal även under 2021, till följd av den vårdskuld som nu byggs upp under den akuta pandemifasen. De ekonomiska förutsättningarna, framför allt omfattningen av regeringens stödåtgärder, kommer att vara avgörande för hur sysselsättningen utvecklas.